

הוא משקיע בעבור קניני העולם-הזה, ולעומת זאת כמה הוא משקיע בעבור קניני העולם-הבא.

הוצאת

שומר פיו ולשונו

עוד פירש אש"ל את הפסוק "יצר לב האדם רע" (ח, כא): "יצר לב האדם" ס"ת עה"א והכולל בגימ' מדבר, "רע" רומז לפגם היסוד, להורות לנו שפגם הלשון גורם לפגם היסוד, כי ברית הלשון וברית המעור מכוונים, כידוע, זה כנגד זה.

הוצאת

דברי תורה עשירים במקום אחר...

בסיום עריכת השולחן, כשהלך אש"ל לביתו, שאל את אחד ה'בעלי בתים' שאלות שונות מספר "מנחת חינוך", ועורר את הנוכחים לעיין בכל המקורות המופיעים ב"מנחת חינוך", כי יש בכך להרחיב מאד את ידיעת התורה, ולהביא במשך הזמן להיות "למדן" ממש.

תורה וחסידות בכפיפה אחת...

בעת קריה"ת פנה אש"ל לאחד מחשובי האברכים, ואמר לו: שמעתי שבלי ששי התפלפלת עם אברך אחד. רבינו שליט"א התעניין באיזה נושא התפלפלו, כשהוא מעיר: זאת כל ישעי וחפצי "ס'זאל זיך קאכען אין לערנין", ולפיכך חוריתי לקבוע שיעור בספר "מנחת חינוך", כדי שלאברכים הפוגשים זה את זה תהיה שיחה משותפת בפלפולי דאורייתא, במקום שיכלו את זמנם בדיבורי הבל ורעות רוח.

עוד אמר אש"ל: שמעתי שבאחד מימי השבוע נבצר מאחד ממגידי השיעור למסור את שיעורו בישיבה, ובמקומו מסר אחד הבחורים שיעור. דבר זה גרם לי הנאה מיוחדת - אמר אש"ל - ותוך כדי כך, הורה לקרוא לבחור, והתעניין באיזה נושא מסר שיעור, כשהוא מוסיף: לא אחת הריני מעורר את הבחורים לבל יימנעו מלהתפלפל בתורה מחמת הבושה וכיו"ב, כי אין די במה שהם עצמם בקיאים בתורה, עליהם להראות זאת גם כלפי חוץ, כדי לרומם בכך את דרך החסידות, ולהעביר מלב הבריות את הדעה המסולפת כאילו תורה וחסידות הם שני דברים נפרדים שאינם דרים בכפיפה אחת. זאת אחת המטרות הנעלות העומדות בפני, להוכיח קבל עם ועולם כי תלמידי הבעש"ט הק' היו

0234567

0234567

גאונים עצומים כנגלה בנוסף להשגותיהם הנשגבות בעבודת ה', כפי שהאריך בדבר בעל תשובת מראה יחזקאל (סימן ק"ד).

והוסיף אש"ל בלשון קדשו ואמר: הש"ך בחושן משפט (סוף סימן צ"א), אחר שתירץ באריכות כמה וכמה משניות וברייתות שהיו קשים לו, כתב בהאי לישנא: "מובטח אני בחדר עליון, כד שכיבנא, קא נפקי בעלי המשנה והברייתא והש"ס לאפאי, דמתריצנא מילתייהו בקושטא. עכ"ל. על אותו משקל אפשר לומר דברים אלו על אלה המהדירים את דרך החסידות בעולם, שמראים לעין כל שתורה וחסידות משולבים יחד, ובזה הורידו את כתם השחור ששמו על דרך החסידות, כביכול אין לה שייכות לתורה. והרי דרך החסידות היא יסוד האמת ויסוד הטהרה, ולכן אין רוצה ה' בעל-דבר' שידעו שחסידות צועדת בד בבד עם לימוד התורה, כי כשעוסקים בלימוד התורה ובדרך החסידות הרי אומלל הוא ה' בעל-דבר'. והנוהגים כן – הרי בבוא הזמן יצאו תלמידי הבעש"ט הק' לקראתם בעולם העליון, על-כך שפירסמו והפיצו מעיינות החסידות חוצה.

הכרת פניהם ענתה כם...

0234567

אחר תפילת מוסף, כשהלך אש"ל לביתו, דיבר עם הרה"ג ר' יעקב שמריהו דייטש [זצ"ל] אב"ד דק"ק "חוג חתם סופר" – פתח תקוה, בגנות האנשים השולחים את בניהם להתחנך במוסדות שאין רוח חכמים נוחה מהם. בתוך כך ניגש ילד אחד לאש"ל ואמר לו "גוט שבת", חייך אש"ל ואמר להרה"ג: ילד כזה, הלבוש בלבוש-יהודי ואינו מגדל בלורית בראשו – חן וטעם מיוחד נסוכים על פניו...

חשבון הנפש

בקידושא רבא הזכיר אש"ל את אימרתו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע עה"פ "ואתה קח לך" (ו, כא): נעם דין צו דיר, כלומר ה'יה בעל-הבית ושליט על רמ"ח איבריו. והוסיף אש"ל: "זאתה קח לך" – ר"ת קול, הרומז לקול תורה; ע"י לימוד התורה יכול האדם לקחת את עצמו להיות שליט על אבריו, כמאמר הזוה"ק "אורייתא קא מודעא ליה חוביה" (זח"ג כ"ג:).

והטעים: זקני הק' [הסב"ק] היה נוהג לומר בדרך צחות: 'יהודי ירא וחרד' הוא מי שאינו לומד ספרי מוסר, כי בלומדו ספרי מוסר מבין הוא כי מצבו הרוחני רחוק מלהעניק לו את התואר 'ערליכער יוד'. כך גם 'תלמיד חכם' הוא מי שאינו לומד, כי מי שלומד יודע שעדיין רחוק הוא מלהיקרא "תלמיד חכם". וסיים אש"ל: זקני הק' אמנם אמר זאת בדרך צחות, אולם יש בכך מוסר השכל גדול, שבכח לימוד ספרי מוסר מגיעים לחשבון נפש אמיתי, לדעת עד כמה רחוקים אנו מעבודת ה', וממילא שואפים להתעלות ולהשתפר. לא כן אדם שאינו מכיר נגעי עצמו – לא יחפש מזור ותרופה לנפשו, כשם שבגשמיות אין אדם בריא הולך לדרוש ברופאים, כי אם יבקר אצל רופא כשהוא בריא, יהיה בעיניו כמתעתע. רק כשכואב לו אבר כלשהו, הולך הוא לדרוש בטובי הרופאים כדי למצוא מזור לתחלואי גופו.

כן הוא הדבר ברוחניות – כדי שיכירו בני אדם באמיתות לבבם עד כמה רחוקים הם מעבודת בוראם, עליהם להתאסף יחד בלילי שישי או בכל הזדמנות אחרת, לשוחח על תלמידי הבעש"ט הק', ועל ידי השגת גדלותם באפס-מה, יכירו בשפלות עצמם...

תפילה כדבעי

בהמשך הדברים הוסיף אש"ל: "זאתה קח לך" – ר"ת קול כנ"ל, הרומז לקול תפילה, בכח התפילה יכול האדם "לקחת את עצמו" להיות שליט על עצמו. בשעת התפילה אפשר לראות עד כמה האדם קשור לבוראו, כי תפילה פירושה דביקות. אין ספק כי מי שמצטרף לתפילה במנין בעת שהציבור אוחזים כבר באמצע פסוקי דזמרה, אינו מרגיש טעם רוחני בתפילה, הוא ממחר בתפילתו כמי שנוסע ברכבת מהירה [שנעל צאג]. אולם ראה זה פלא! אנשים אלה המאחרים לבוא לבית הכנסת גם ממהרים לצאת ממנו, ומסיימים את תפילתם יחד עם כולם. אך מה רב ההבדל בינם לבין המקדימים לבוא; המקדימים אכן התפללו, ואילו הם – המאחרים – "חטפו" את התפילה [זיי זענין געפאָרען].

כשניגש האדם לתפילה, אין עליו לכווין את כוונות האר"י. כל שעליו לדעת הוא, לפני מי הוא עומד להתפלל! כדאיתא במסכת ברכות (דף כ"ח:): כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו, אמרו לו: רבינו למדנו אורחות חיים ונזכה בהן לחיי העולם הבא, אמר להם: וכו' וכשאתם מתפללים – דעו לפני מי אתם

מא

שיחות ומאמרי קודש

עומדים. התנא הגדול רבי אליעזר הורה כן לתלמידיו, ואנן מה נעניה אבתריה...

אולם למרות ששפתי חז"ל ברור מללו, בענין הנהגת התפילה, יש בני-אדם המשווים עם חבריהם בשעת התפילה. ועם מי הם מדברים? לא עם מלאך מט"ט... אלא עם קרוץ מחומר! האמנם ראש-קש להם שיאותו לעשות חילופין כאלה?! במקום לענות אמן, וברוך הוא וברוך שמו לבורא ית"ש, הם הולכים ומשווים עם קרוצי חומר! אמנם יש מזמורים, שאין איסור לשוח בהם מצד ההלכה, אבל כלום מזמורים אלה אינם שבח הבורא? אין זאת, אלא שתאות הדיבור בשעת התפילה היא תאוה ללא טעם...

אמרתי פעם אחת למאן-דהוא: תוכל לשוחח בניהותא אחר התפילה, אף אחד לא יפריע לך אז, גם אלה המשגיחים לבל ישוחחו בעת התפילה – לא יפריעו לך, מדוע צריכה ה"תפילה" לסבול? תשוחח אחר התפילה ותקדש קידושא רבה אחר-כך, וממילא – ה"אוכל" יסבול ולא התפילה! אך ראה זה פלא, תיכף אחר התפילה נמוגה לה תאות השיחה ונעלמת... הכרתי יהודים, שבשעת התפילה הגיעו לכלות הנפש ממש, ולא היו יודעים, כמעט, היכן הם נמצאים. יהודים אלה לא היו רבנים, כי-אם אנשים פשוטים מחסידי וויזניץ.

עת לכל!

בדברי התורה בסעודה השלישית פירש אש"ל בתוך דברי קדשו: "לעת ערב" (ח, יא) – "ערב" – מלשון עָרַב ומתוק. יש למתק את העת ואת הזמן, לנצלם רק לדברים ערבים ומתוקים, לתורה ולתפילה, לבל יאבדו בבטלה, העבודה הגדולה ביותר של יהודי היא להשריש בתודעתו שהזמן אינו הפקר!

* * *

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

הולדת הבן אצל חדב"נ אדמו"ר מבעלזא שליט"א

^{אוצר החכמה} ביום א' פר' לך לך רבתה השמחה בקריתנו, בהגיע הבשורה המרנינה על הולדת נכד לכ"ק אש"ל אצל חדב"נ כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א. כשאש"ל בא לביהמ"ד לתפילת ערבית ניגשו קהל אנ"ש לאחל לרבינו שליט"א ברכת מזל-טוב כשפני קדשו זוהרים בשמחה וגיל באופן מיוחד. לאחר תפילת ערבית קידשו את הלבנה, ולאחר-מכן עברו בחורי ישיבתנו הק' בסך לאחל לרבינו שליט"א ברכת מז"ט, כשרבינו מעיר מפעם לפעם לבחורים שיברכו אותו בברכת מזל טוב בפה מלא ולא רק בהושטת יד בלבד.

קידוש לבנה וסעודת הודאה

כ"ק אש"ל נכנס לביהמ"ד לשתות יי"ש ולאחל "לחיים" כנהוג אחר קידוש לבנה. היה זה לאש"ל גם מעין סעודת הודאה, לרגל גם שאירע לו שנה קודם לכן באותו יום, בעת נסיעתו לארה"ב, כאשר עקב תקלה במטוס לא הגיע ליעדו בניו יורק, ונחת בשלום במדינת מיין בארה"ב. כשנכנס אש"ל לביהמ"ד פצחו הכל בשירת "וראה בנים לבניך". אש"ל נשאר על עמדו בשעת השירה כשפניו להבים. ^{אוצר החכמה} כשהתיישב אש"ל, סיפר: יהודי אחד הפציר בזקני הק' [הסב"ק] שיברכו בזש"ק. ^{אוצר החכמה} נענה זקני הק' ואמר: "וראה בנים לבניך" – רבש"ע תן בנים לבניך, ואז "שלום על ישראל" – שלא יצטרכו להפציר בו [ברמז על שמו הק' "ישראל"]. וסיים אש"ל: כמו כן לענינינו, הרבה יהודים ביקשו שיוושעו, וב"ה זכינו עכשיו לשמחה זו, והשי"ת יעזור שגם להבא יהיו שמחות.

וביקש מהנוכחים, שילכו להודיע על שמחה זו להרה"ח הישיש ר' מרדכי שרצקי (נ"י) [ז"ל], היות שהתפלל רבות בעדה שתיוושע. בשעה שחילקו מזונות ויי"ש לקהל, התבטא אש"ל פעמים אחדות: "להודות ולהלל". מגודל חדותא דליבא קם אש"ל ממושבו ואיחל "לחיים" לכל הקהל, כשהוא עומד כל אותה עת על עומדו. אח"כ פצחו בניגון רקידה שנמשך כעשר דקות, כשמדי פעם מפטיר אש"ל כמה פעמים: לאמיר לויבען פאר'ן הייליגען באשעפער [=הבה נודה ונשבח לבורא העולם!]. אח"כ שר אש"ל "אודה ה' בכל לבב" בניגון המסורתי. בתוך כך הגיע הרה"ג ר' לייביש בער הלפרט (שליט"א)

[וצ"ל] אב"ד וואסלוי ת"א לקחת חבל בשמחת רבינו, כשאש"ל מכבדו לשבת לצדו. בסיום המעמד ליוו את אש"ל לביתו בשירה ובזמרה. באמצע הדרך הגיעה קבוצת אברכים מחסידי בעלזא בראשותו של הרה"ג ר' יעקב יצחק ניימאן שליט"א אבד"ק פאפא ורבים של חסידי בעלזא במונטריאל, לאחל ברכת מזל טוב לאש"ל.

אוצר החכמה

באותו שבוע נועדו ראשי קהל אנ"ש עם ראשי חסידי בעלזא כדי לתאם את סדר אירגון האירוע, למען יוכלו אנ"ש משתי החצרות לקחת חבל בשמחה נעלה זו באופן הטוב ביותר.

בליל שישי אחר תפילת ערבית נסע כ"ק אש"ל לביה"ח אמותא בתל אביב כדי להיות נוכח בשעת ה'קריאת שמע' של צעירי הצאן [מכמה וכמה כתות מתלמידי ה'תלמוד תורה' בקריתנו]. לאחר מכן חילק להם אש"ל "פעקליך" כנהוג.

אוצר החכמה

שב"ק פר' לך לך - שבת שלום זכר

בשולחן הטהור בליל שב"ק השתתף קהל אדיר מכל רחבי העיר לרגל שמחת ה'שלום זכר'. אחר הקידוש שרו "וראה בנים לבניך" בניגון המסורתי. לפני ה'תורה' שר אש"ל הפסוק "חסדי ה' כי לא תמנו" (איכה ג, כב).

שמחת כלל ישראל

את דברי תורתו פתח אש"ל על הפסוק "ויעתק משם ההרה מקדם לבית א-ל" (יב, ח). בסוף דבריו הק', הזכיר את שמחה ה'שלום זכר' של הרך הנולד, כשהוא מטעים: הואיל ועתה העת להודות ולהלל באופן מיוחד לשמו ית', חשבתי לפרש בדרך אפשר: "ויעתק" יש בו אותיות ו"י עתק, ו"י רומז ליסורים, "משם" בגימ' לב שמח, כלומר, היסורים נעתקו ונעקרו כלא היו, ותחת זאת נתמלא הלב בשמחה על כל גדותיו. "ההרה" בגימ' דור ה', "מקדם" רומז לתורה, שקדמה לעולם. תפילתי לך ה', שיתחנך הרך הנולד להתעלות לדרגה כזו, שיעלה את כל ה"דור" עמו לקרבם אל ה', ע"י שיהא אדוק בתורתו ית"ש. "מקדם לבית

א-ל" סה"ת עה"א בגימ' כמו רה"ת חסדי י' כי לא תמנו עה"א. "ויט" במס"ק בגימ' כמו רה"ת וסה"ת של "שמחת כלל ישראל" במס"ק; שמחה זו, שלה זכינו ברוב חסדי, היא שמחת כלל ישראל, כי ממנה יושפע שפע שמחה לכלל ישראל. "ויט" במס"ק עה"א והכולל בגימ' שמחה במס"ק, "אהלה" בגימ' אם, הרומז לשכינה הק' - אימא עילאה, שגם השכינה הק' תזכה לשמחה השלימה והאמיתית בהתיחדה עם דודה קוב"ה ית' ויתעלה. אח"כ שרו "אב הרחמים" לרגל ההילולא של מרן הרה"ק בעל "אהבת שלום" זי"ע.

נסיון העושר

אוצר החכמה

אוצר החכמה

בשולחן השני הזכיר אש"ל את אימרתו של ה"אהבת שלום" זי"ע עה"פ "ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב" (יג, ב), ע"פ אמרם ז"ל (חגיגה ט:): נסיון העושר גדול מנסיון העוני, ויש לך בני-אדם, שהשפע מעבירם על דעתם, ומדמים בנפשם שהעולם כולו שלהם הוא, ובעקבות זאת, משנים הם את אורחות חייהם ואת צניעות מלבושיהם. לפיכך מעידה התורה הק' על אברהם אבינו, שלמרות העשירות שלה הוא זכה, לא שינה מאומה מאורחות חייו, ורק משום שמצא הקב"ה את לבבו נאמן לפניו וידע כי לא יבעט בו בעושרו, נתן לו את כל העושר הזה. והוסיף אש"ל: "כבד" בגימ' שם הוי"ה, "מאד" בגימ' מה, הרומז לענוה - ע"ד הכתוב "ונחנו מה" (שמות טו, ז), אברהם אבינו ע"ה החדיר את אלקותו ית"ש גם בדברים החומריים כמו כסף וזהב. הוא התנהג בענוה ובשפלות הרוח, למרות העשירות שלה זכה, בניגוד לרוב בני האדם, שכל תאוותם לממון היא כשביל להשיג מעט כבוד. ולמעשה, אף כבוד זה הוא כבוד - שוא ומדומה, שכן הרבה עשירים הם גם קמצנים, וממילא גם הכבוד בורח מהם, ולא עלתה בידם אלא קמצנותם.

בהקשר לכך הזכיר אש"ל את אימרתו של הגאון מבערזאן זצ"ל עה"פ "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, הן עם לבדד ישכון" (במדבר כג, ט): יהודי - בין אם הוא בבחינת "ראש צורים", שהצלחתו החומרית היא בשיאה, ובין אם הוא בבחינת "גבעות", שהצלחה אינה מאירה לו פנים כל-כך - "הן עם לבדד ישכון", תמיד מתנהג היהודי בדרך שונה מזו של הגוי, נשמר הוא מהתאוה ומהגאווה לבלתי רום לבבו מאחיו. שכן יהודי אָמוּן על ספרי המוסר, המעוררים אותו תמיד לזכור, כי ה' - הוא הנותן כח לעשות חיל, ומתנהג בהתאם...

שכר מצוה – מצוה

עוד אמר אש"ל: מי שדבוק בו ית"ש – לא חסר לו דבר. והוא הנרמז בפסוק "ומלאה ה' כל משאלותיך" (תהלים כ, ו): לעתיד לבא, כששמו ית' יהיה במילואו, ומלאה הארץ דעה את ה', אזי ממילא – גם כל "משאלותיך" יתמלאו (עיין מאמר הבעש"ט הק' על פסוק זה, הובא ב'אהבת שלום' פר' בשלח עה"פ 'ה' ילחם לכם' עיי"ש).

עוד הזכיר את מאמר הספה"ק על דברי המשנה "שכר מצוה מצוה" (אבות ד, ב), שמשמעותה: שכר מצוה הוא עצם הזכיה שזכה לקיימה. שכן השכר שנותנים לאדם לעתיד לבוא בעבור קיום המצוות הוא שזוכה ליהנות מזיו השכינה, ומכיון שגם בשעת קיום המצוה זוכה האדם ליהנות מזיו השכינה, הרי שעצם קיום המצוה הוא השכר לעושה.

הקריאה מעוררת הזמן

בהמשך דבריו אמר אש"ל: הקריאה מעוררת הזמן. בפרשת השבוע נאמר: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו' המדבר על יציאת מצרים [אש"ל אמר פסוק זה בניגון של ליל הסדר]. אש"ל הורה לנגן את תפילות "ובכן ישתבח שמך", "תתברך" ו"את שם" בניגון של תפילת יו"ט. כשסיימו לשיר, העיר אש"ל: היו יהודים שלדידם היה זה "עסק" שווה ערך רב להיות בשולחן הסדר אצל הרבי, הם הרגישו שאינם יכולים לערוך את הסדר בלי הרבי, ומגודל תשוקת לבם לכך הצליחו גם להשפיע על בני ביתם שיסכימו עמם בדבר זה. אח"כ שרו את הניגון "די נאכט פונעם סדר" וכו'. כשהגיעו למלים "פרייליך וועלין מיר זיין", רמז אש"ל לקהל, שישתדלו אכן לקיים את הדברים כפשוטם ממש.

בסיום השירה, העירו המקורבים לאש"ל שהשעה כבר מאוחרת. נענה ואמר: האמנם בשעה מרוממת כזו נלך לישון? אדרבה, במקום זה נחיה את נפשנו בשירות וכתשבות. אח"כ ניגשו הקהל בסך לקבל פרי מאש"ל, לרגל השמחה השרויה במעונו.

בסיום עריכת השולחן פיזם אש"ל ניגון רקידה במשך כל הדרך. אח"כ הזכיר את דברי ה"חובות הלבבות", שהגוף מטבעו משלים לעצמו את החסר לו, ואם אינו ישן דיו, הוא ישלים זאת בהזדמנות אחרת. לעומת זאת, הנשמה – אין באפשרותה להשלים לעצמה את שהחסירו ממנה.

שמירת עינים

בעת קריה"ת פירש אש"ל את הפסוק "על העין בדרך שור" (טז, ז): "על" – מלשון עליה, "שור" רומז ליוסף הצדיק, כמאמר הכתוב "בכור שורו הדר לו" (דברים לג, יז); אם בשעה שאדם הולך "בדרך" הוא משתדל שתהיה לעיניו "עליה", ע"י ששומר עליהם מראות ברע – אזי זוכה הוא להתקדש בקדושת יוסף צדיקיא.

חינוך

עוד אמר אש"ל: יש להקים דורות נאמנים לה'. והרי האדם בעצמו גם הוא בכלל "דורות", הוי אומר: עליו לתקן את עצמו שיהיה נאמן לה'.

שב"ק

בקידושא רבא הזכיר אש"ל את אימרתו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע עה"פ "לך לך וגו' אל הארץ" (יב, א): "הארץ" – בחשבון צ' פשוטה בגימ' שבת קודש. לרמז, שכל ימי השבוע יש ללכת בדרך העולה אל שבת המלכה, להתכונן אליה בהכנה דרבה, כדי לזכות לבחינת "אשר אראך", להקראות לפניו ית', בכח ההתעלות בקדושת שבת. והוסיף אש"ל ואמר: את סעודות השבת אוכלים הכל בשוה ואין כל הבדל ביניהם. ההבדל ניכר רק באופן הנהגת האכילה; אם מכין האדם את עצמו לשבת כראוי, כל סעודותיו נערכות באופן מרומם ונשגב, ואינן בבחינת "מנוחה" בלבד.

חשבון הנפש

עוד הזכיר אש"ל את אימרתו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע עה"פ "לך לך", גיי צו דיר: התבונן ובדוק את מעשיך – אם ישרים ונכונים המה, ואל תחפש חסרונות זולתך. והוסיף אש"ל ואמר: אדם המתבונן ועושה חשבון הנפש כיצד הוא מתנהג, מסוגל הוא לצאת ולהשתחרר מהדברים הארציים הנרמזים בתיבת "מאמצך". משא"כ אם אינו מתבונן במצבו הרוחני לאשורו, לא יוכל לתקן את עצמו כראוי, כשם שבעל-עסק אשר לא יעשה באופן תמידי חשבון ההוצאות וההכנסות, לא יוכל עסקו להחזיק מעמד זמן רב.

החסרון הגדול ביותר – הוסיף אש"ל ואמר – הוא, שאין לאדם זמן לעשות חשבון הנפש, היצה"ר מעסיק את בני-האדם בקריאת עתונים. על האדם

א"ח 1234567 אוצר החכמה

לשאל את עצמו: מדוע, בעצם, אני מתעניין בנעשה בכל קצוות תבל? כלום אוכל לשנות את פני הדברים? תחת זאת אתעניין בנעשה בין כתלי ביתי, כיצד מתנהגים בני ביתי, כדי להדריכם בדרך הישר!

בתוך הדברים סיפר אש"ל: יהודי אחד בא פעם אחת אל אחד מגדולי ישראל ושאלה בפיו: אין לי זמן ללמוד במשך היום אלא שעה אחת בלבד, מה אלמד באותה שעה? השיב לו: למד ספרי מוסר, או-אז יתברר לך שיש לך זמן פנוי יותר משעה אחת...

א"ח 1234567 אוצר החכמה

אמרתי פעם לאחד - הוסיף אש"ל - אני יכול לספק לך חדשות למאה ועשרים שנה, כי חדשות אלה שיש לי להציע לך, הם חדשים באמת, דברים שמעולם לא שמעת עליהם... בהטעימו: בזמננו מזדווגים האנשים לקרוא ולשמוע חדשות תיכף בקומם משנתם. לעומתם, יהודים בדורות הקודמים היו מעוררים את השחר כבר בארבע לפנות בוקר, וכל רצונם היה ללמוד ולשמוע חדשות מתורתנו הקדושה! מה אומר ר' אליעזר מה אומר ר' יהושע וכדו', אלה הן באמת חדשות - להבדיל בין טומאה לטהרה.

זהו בעצם יסוד כל החיים שלא יהיה האדם משועבד לאחרים. אלא דא עקא, שהשעבוד לאחרים הוא רעה חולה לצערנו, כפי שאמר אחד מתושבי לוס אנג'לס - בעת ביקורי שם - כששאלתיו, מה יעשה בכל-כך הרבה חליפות שיש לו בבית, כשתצא אופנה חדשה. הלה השיב ללא היסוס, שלא תהיה לו ברירה אלא לזרוק את כולם. הגיעו בעצמכם, האמנם כה חסרי דעה הם בני האדם, עד שמוכנים להשליך בגדים במצב מצויין ולאבד את ממונם בידיהם רק מכיון שמישהו החליט, שיש להחליף מעתה את האופנה? כלום נמכרו האנשים לאותו אדם עד שעליהם להתלבש על-פי רצונותיו? מילא אילו היה אותו אדם, הממציא את האופנות, הולך למקוה ולומד גמרא וזוהר - כי עתה החרשתי, אבל הרי אני מתאר לעצמי שלא כך "ממש" הם הדברים, מדוע א"כ עלי להיות משועבד לו כל-כך, הרי אנו שווים, אני מסתכל עליו באותו אופן שהוא מסתכל עלי...

לאחר ששרו "שבענו מטובך" כנהוג בכל שבת בקידושא רבה, שרו "על זאת שבחו אהובים" לרגל השמחה.

בסעודה השלישית שרו את ג' הפעמים "מזמור לדוד" בניגונים שמחים במיוחד כפי שנהוג בשבתות שבתוך החג. במוצאי שב"ק אחר הבדלה שרו את זמר "המבדיל" בניגון של "וראה בנים". הקהל לא עבר אחד אחד להתברך בברכת שבוע טוב מפי כ"ק אש"ל כנהוג בכל מוצ"ש, אלא אש"ל בירך את כולם כאחד בברכת שבוע טוב, זאת מפאת קוצר הזמן עד ל"וואך נאכט" שהתקיים בעיה"ק ירושלים. אח"כ ליוו את אש"ל לביתו נאווה קודש בשירת "וראה בנים".

שמחת ה"וואך נאכט"

במוצאי שב"ק נסע כ"ק אש"ל לעיה"ק ירושלים ת"ו להשתתף בשמחת הוואך נאכט והברית. תחילה ערך ביקור נימוסין אצל כ"ק האדמו"ר מגור (שליט"א) [בעל ה"בית ישראל" וצ"ל]. לאחר-מכן נסע לבית חתנו כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א.

קהל אנ"ש הגיעו בשעה עשר וחצי לעיה"ק ירושלים לבנין ביהמ"ד והישיבה חסידי בעלזא ברח' אגריפס. קהל אלפים גדש את בית המדרש, לאחר-מכן עבר כל הקהל בסך לברך את כ"ק האדמו"ר מבעלזא בברכת מזל טוב, כשהוא מחלק לכל אחד ואחד מזונות. קהל אנ"ש נתקבל שם בכבוד רב.

בניי לבניי הכינו את השולחנות בביהמ"ד לעריכת השולחן הטהור. הפארענטשעם בצד מערב היו מיועדים לקהל אנ"ש חסידי ויוניץ, ואילו הפארענטשעם בצד מזרח – לחסידי בעלזא. היות שהמקום היה צר מלהכיל את הקהל האדיר שהתאסף שם, הוחלט שרק חסידי ויוניץ ובעלזא יורשו להכנס לביהמ"ד. למען הסדר הטוב, אף יועדו דלתות נפרדות לכניסת חסידי ויוניץ ודלתות נפרדות לחסידי בעלזא.

בשעה אחת אחר חצות נכנס כ"ק אש"ל עם האדמו"ר מבעלזא לביהמ"ד, ונטלו את ידיהם לסעודת המצוה. מימין אש"ל ישב גיסו, הגאון ר' יצחק יעקב ווייס [וצ"ל], (ראב"ד) [גאב"ד] העדה החרדית ירושלים. כ"ק האדמו"ר מבעלזא כיבד את קהל אנ"ש לפתוח בזמר "אתקינו סעודתא". לאחר מכן שרו חסידי בעלזא את הפזמון "במוצאי יום מנוחה". כך גם בהמשך הסעודה שרו קהל אנ"ש וחסידי בעלזא לסירוגין ניגונים שונים לרגל השמחה.

אח"כ ביקש האדמו"ר מבעלזא רשות מכ"ק אש"ל לומר דברי תורה. דבריו נסבנו על אודות ענין הסעודה של אור ליום השמיני, שאז אין צערא דינוקא, מלבד עצם השמחה בקיום מצות מילה. לאחר מכן ביקש מאש"ל שישמיע אף הוא מאמרותיו הטהורות. אמר לו אש"ל: שומע כעונה דמי... ביקש מאש"ל שישיר את הפזמון "אליהו הנביא", הורה אש"ל למשורר ר' לייב בער הי"ו שישיר זאת. בברהמ"ז נתכבד כ"ק אש"ל.

הסעודה התארכה עד השעה שלש לפנות בוקר. בסיומה, נכנס אש"ל לחדרו של האדמו"ר מבעלזא הממוקם בבנין ביהמ"ד והמתיק עמו סוד דקות מספר. ניש לציין שחסידי בעלזא הכינו מקומות לינה לכל האורחים מאנ"ש שהגיעו מבני ברק והתכונו להשאר שם עד למחרת כדי להשתתף בשמחת הברית].

שמחת הברית

לקראת תפילת שחרית שהתקיימה בביהמ"ד דישיבת בעלזא – לבשו הכל בגדי שבת לכבודה של שמחה באהלי צדיקים. אש"ל הופיע בביהמ"ד בשעה שמונה וחצי, והתחיל לומר את ברכות השחר, ולאחר מכן אמר אדמו"ר מבעלזא את ברכות השחר, וירד לפני התיבה לתפילת שחרית.

אחר התפילה התקיימה ברית המילה במעמד קהל אלפים שגדשו את בית המדרש ואת כל הרחבה שבחזית ביהמ"ד, בראשם ראשי אלפי ישראל אדמו"רים ורבנים מכל גווני הקשת. ב"חייקא" ראשונה נתכבד כ"ק האדמו"ר מ"תולדות אהרן" (שליט"א) [זצ"ל], המוהל היה האדמו"ר מבעלזא כשהגרי"י ניימאן שליט"א מפאפא מונטריאל מסייעו. בסנדקאות נתכבד כ"ק האדמו"ר מגור [בעל ה"בית ישראל" זצ"ל]. בברכות נתכבד כ"ק אדמו"ר שליט"א שאמרן בקול נרגש במיוחד. בעמידה לברכות נתכבד הגרי"י ווייס [זצ"ל] ראב"ד העדה החרדית. בסיום הברית פצחו הקהל בשירה אדירה בניגון "קול רנה וישועה" וכו', עד יציאת האדמו"רים מביהמ"ד.

ברכת מזל טוב

מיד לאחר מכן עבר הקהל בסך לפני כ"ק אש"ל וכ"ק אדמו"ר מבעלזא ששהו באחד החדרים שליד ביהמ"ד, כדי לברכם בברכת מזל-טוב, אולם מפני

הטירחה לא הרשו להושיט את היד לברכת מז"ט. על אף שהקהל עבר במהירות ובזריזות, נתארך הדבר כשעתיים, עד השעה אחת בצהריים. על פני קדשו של אדמו"ר שליט"א היתה ניכרת נהרה של שמחה באופן מיוחד מאד. ביני לביני הספיק חלק נכבד מהקהל להסב לסעודת הברית שהתקיימה בחדר האוכל של הישיבה דחסידי בעלזא בקומת הקרקע.

לאחר מכן סידרו את השולחנות בביהמ"ד לעריכת השולחן של סעודת הברית, כשהפרנצ'ס בצד אחד מיועדים לקהל אנ"ש, והפרנצ'ס בצד השני – לחסידי בעלזא (כמו בליל ה"וואך נאכט").

סעודת הברית

קרוב לשעה שלש אחה"צ נכנסו כ"ק אש"ל ואדמו"ר מבעלזא לסעודת הברית, כשראב"ד העדה החרדית יושב לימין אש"ל. לבקשת האדמו"ר מבעלזא מאש"ל שיורה למקהלת חסידי ויזניץ לשיר מספר ניגונים, שרה המקהלה "שירו לה' שיר חדש", וכן "הנה מה טוב ומה נעים" [בניגון מסורתי] ועוד. וכן שרה מקהלת חסידי בעלזא ניגונים אחדים. לאחר מכן ביקש האדמו"ר מבעלזא רשות מאש"ל להשמיע דברי תורה, ודיבר על אודות שתי הברכות שמברכים בברית מילה: "על המילה" ו"להכניסו", בניגוד לשאר המצוות, שעליהן מברכים רק ברכה אחת. בסיום דברי תורתו, פנה לאש"ל בבקשה שישמיע אף הוא אמרי שפר. אמר לו אש"ל: בויזניץ אין נהוג לומר דברי תורה בסעודת הברית. במקום זה שר כ"ק אש"ל "אודה ה' בכל לבב" בניגון המסורתי. לבקשת אש"ל מחסידי בעלזא לשיר את הניגון "קול רנה וישועה", הם פצחו בשירה סוחפת שנמשכה כרבע שעה, כשכ"ק אש"ל מראה אותות התלהבות מיוחדים בניגון זה. בברהמ"ז נתכבד כ"ק אש"ל, ובאמירת הפזמון הנהוג לומר בסעודת ברית – "ברשות" – נתכבד הגרי"י ניימאן מפאפא מונטריאל. אחר ברהמ"ז שרו ניגון רקידה, כשאש"ל עומד ורוקד כל אותה עת. בסיום הסעודה התפלל שם אש"ל תפילת מנחה. בסיום התפילה, כשהיתה השעה כבר קרוב לשש בערב, נכנס אש"ל למספר דקות אל חדרו של האדמו"ר מבעלזא, ובצאת כ"ק אש"ל מהחדר ליוו אותו בשירת "ימים על ימי מלך" עד כניסתו למכוניתו. [משם נסע כ"ק אש"ל לניחום אבלי אצל הרה"ח ר' דוד סטפנסקי (נ"י) [ז"ל] מתושבי השיכון, שישב שבעה בירושלים על פטירת אחיו].

שלישי למילה

ביום ג' בבוקר, אחר תפילת שחרית, חילק אש"ל מזונות לקהל הנוכחים, לרגל יום השלישי למילה. לאחר מכן שרו "שירה חדשה", "על זאת", "קול רנה וישועה", כשאש"ל רוקד בהתלהבות ובשמחה מיוחדת.

הילולא של מרן בעל "אהבת שלום" זי"ע

ביום ד', י"ז בחשון, יומא דהילולא של מרן הרה"ק בעל "אהבת שלום" זי"ע, ירד אש"ל להתפלל לפני התיבה. אחר התפילה חילק מזונות לקהל. לאחר מכן שרו "רחמנא אידכר לן זכותא דרבינו - אהבת שלום", ו"זכור אהבתם".

כל המהרהר אחר רבו...

לאחר מכן התיישב אש"ל וביקש מהגה"ח מוה"ר מרדכי זלמן וויזניצר (שליט"א) [זצ"ל] שיספר עובדא כלשהי מבעל ההילולא. פתח הגרמ"ז וסיפר: שוחט אחד חיפש לקבל משרה של שו"ב בעיירה כלשהי. היות שלמרן בעל "אהבת שלום" היתה הזכות למנות שוחטים בעיירות רבות שבגליל קאסוב, נסע איפוא השוחט אל בעל "אהבת שלום" שיסדר לו משרת שו"ב באחת מעיירותיו כדי שיוכל לפרנס את בני ביתו. תוך כדי נסיעתו הרהר השוחט בלבו: אין זה יאה לגאון כמותו להיכנע תחת מרותו של בעל "אהבת שלום"... כשהגיע לבעל "אהבת שלום", שלחו להיבחן אצל השו"ב המפורסם ר' הענדיל מקיטוב, שהיה ממונה מטעם מרן ה"אהבת שלום" על השוחטים. כשהגיע אל ר' הענדיל, והעמידו בכור המבחן, ראה שאין השוחט בקי כלל בהלכות שחיטה. השתומם ר' הענדיל על-כך, ואמר לו: שמא עייף אתה מטורח הדרך, לך איפוא לנוח בינתיים, אולי מקרה הוא זה... [אש"ל הגיב על-כך: שינה לא תועיל אם לא למדו, משינה אין צומחים תלמידי חכמים...] משקם הלה משנתו, שב אל ר' הענדיל כדי שיבחן אותו שנית, אך כמעשהו בראשון כך מעשהו בשני, והוא כאלם לא יפתח את פיו. [גם על-כך הגיב אש"ל: רואים הנכם שהצדק עמי, אם ישנים, אין יודעים...] הבין ר' הענדיל, שאין הענין פשוט כלל ועיקר וכי דברים בגו. שאל אותו ר' הענדיל: שמא הרהרת אחר הרבי, ודבר זה - הוא הגורם לך לשכח תלמודך, שכן "כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר השכינה"

אמ"ח 1234567

(סנהדרין ק"י.)? הודה השוחט, שאכן כך היה. שלחו ר' הענדיל אל בעל "אהבת שלום" כדי שיפייסו. סוף מעשה, שמרן בעל "אהבת שלום" סידר לו משרת שו"ב באופן הטוב ביותר. העיר אש"ל ואמר: אסור לאדם "להרהר אחר רבו", אלא עליו "להרהר אחר עצמו", במצבו הרוחני, לחשוב אילו פנים יש לו, ואז ייטב לו... אח"כ חילק אש"ל מטבעות לכל תלמידי הישיבה לרגל שמחת הברית שהתקיימה באותו שבוע, [כנהוג בכל שמחות בית ויזניץ].

מחיה מתים במאמרו...

כשפנה אש"ל ללכת לביתו אמר לאחד ממגידי השיעורים בישיבה: השתדל להחדיר בתלמידים חיות התורה וחיות הבורא, למען יחיו בעולם-הזה חיים אמיתיים. החדרת חיות רוחנית בתלמידים היא בבחינת "מחיה מתים".

שב"ק פר' וירא

קדושת היסוד

בשולחן הטהור בליל שב"ק פירש אש"ל את הפסוק "וכאשר יענו אותו כן ירבה" (שמות א, יב): כדי לזכות לדרגת "ענוי עצמי" בשמירת האות ברי"ק, בבחי' "מרעיבו שבע" כמאמרם ז"ל (סוכה נב:), יש לקדש הראיה, כנרמז בתיבות "כן ירבה" ופירש"י "כן רבה", רבה בגימ' ראו.

עוד פירש אש"ל את הפסוק "כל עוף טהור תאכלו" (דברים יד, כ): "עוף" רומז לתורה, כמאמרם ז"ל: "אין עוף אלא תורה, שנאמר (משלי כג, ה) התעייף עיניך בו ואיננו" (ברכות ה.). ע"י עסק התורה בכל החושים והכוחות – "טהור תאכלו", זוכים להתקדש בקדושת אות ברי"ק.

אבות העולם...

בשולחן השני הזכיר אש"ל את אימרתו של ה"צמח צדיק" זי"ע עה"פ "וירא אליו ה' באלני ממרא" (יח, א): "ממרא" – בגימ' רפא; לפיכך זכה אברהם אבינו לגילוי שכינה, מפני שחשב תמיד שהוא ממרה את פי ה', וממילא היה מחפש תמיד מזור ורפואה לנפשו. עי"ש. והוסיף אש"ל: אדם שאינו רואה חסרון בנפשו,

לא ילך לחפש מזור ותרופה. אך עלינו לשאול את עצמנו: אם אברהם אבינו ע"ה חשב על עצמו כך, מה נעני אנן אבתריה? אין זאת, אלא שאין אנו עוסקים די בספרי יראה ובספרי תלמידי הבעש"ט הק', ולפיכך אין אנו מרגישים כך. זאת היתה מעלתו הגדולה של אברהם אבינו, שלמרות שהיה מכנים אורחים באופן הנעלה ביותר, לא החזיק טיבותא לנפשיה, ונדמה היה לו כי לא יצא כלל ידי חובתו לבוראו, כמו שפירש זקני הק' בעל "אהבת שלום" זי"ע את הפסוק "והוא יושב פתח האהל" (יח, א), שראה את עצמו כמי שעדיין יושב בפתח האהל בלבד, ועדיין לא נכנס לשערי עבודת הבורא. ולפיכך, "ישב" חסר כתיב. עיי"ש.

אוצר החכמה

ה'תשפ"ו 1134567

ה'תשפ"ו 1134567

בת ק' כבת כ'...

בהמשך דבריו הזכיר את אימרתו של בעל "תורת חיים" זי"ע על דברי הגמרא "צדיקים – אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב" (ברכות ס"ד.). תורה ומצוות נקראים בשם "עולם הבא". פשוטי העם, כשעוסקים בתורה ובמצוות – יש להם מנוחה, מרוצים הם מעצמם ואינם שואפים ליותר, מופחים הם על שכם עצמם אם למדו את הדף היומי, ובזה די להם. לא כן הצדיקים; גם בענינים הנוגעים לעולם-הבא שואפים תמיד להשיג יותר ויותר. "אין להם מנוחה", הם אינם מרוצים, כשם שבדברים גשמיים אמרו חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתים", כך מתייחסים הצדיקים לדברים הרוחניים.

אולם כדי לזכות להיות "מבקש" ודורש את ה', יש להתחיל בכך בימי הנעורים, כמו שמספרים על ר' מרדכי חנא [שהשבוע חל היא"צ שלו] שגם בהיותו בגיל שבעים – כשהיה חולה ותשוש, התפלל בהתלהבות עילאית, וזאת משום שבצעירותו היתה תפילתו בהתלהבות שלא מעלמא הדין. וכך גם היה מתלהב בבוא יום שבת מלכתא, משום שכל ימי השבוע הכין את עצמו כדבעי לקראת השבת. מי שחושב שאפשר להתחיל בעבודת ה' בגיל שבעים, טועה הוא טעות מוחלטת.

ואני תפילה

בהמשך הדברים אמר אש"ל: הקריאה מעוררת הזמן. בפרשת השבוע מוזכרת הקריאה של ימי "ראש השנה", והזכיר את אימרתו של כ"ק מרן

אדמו"ר זי"ע עה"פ "אל נא תעבור מעל עבדך, יקח נא" (יח, ג-ד): "נא" – רומז לנ"א הימים שמראש חודש אלול עד הושענא רבה, "אל נא תעבור מעל עבדך", שלא תעבור רוח הקדושה וההתעוררות של נ"א הימים, אלא "יקח נא", שנזכה לקחת עמנו מהארת נ"א הימים האלו גם לכל ימי השנה. עיי"ש.

והמשיך ואמר: חשבתי לפרש בדרך רמז, "קריאה מעוררת הזמן", הכוונה היא, שעל ידי הקריאה ועסק התורה, מתעוררים לשמור את הזמן ביתר שאת לבל יחלוף זמננו לריק ולבהלה. לאחר-מכן הורה לשיר מנוסח תפילות הימים הנוראים: "אדון עולם", "לדור לדור המליכו לא-ל" עד "המלך הקדוש", "אתה בחרתנו", "מלוך על כל העולם", "ויאתיו כל לעבדך".

אח"כ אמר אש"ל: ה"צמח" הק' הנחיל לנו מחזור חדש עם ניצוץ המבעיר את האש בלב לתפילה, [דער הייליגער "צמח" האט אריינגעגעבן א פינק אינעם מחזור, ער האט צו געטשעפעט א פינק צו די ווערטער, דאס בלאָזט אויף דעם רגש הפנימי], שכן איתא בספח"ק שלכל יהודי יש חלק אלוק ממעל, אלא שהבלי העולם הזה מחשיכים את אורו, כשם שאפר על גבי האש מעמעם את אורה. אולם כשנופחים על גבי האפר ומסלקים אותו, תשוב האש לבעור כבראשונה.

בהמשך הוסיף אש"ל במתק לשונו: רק אחד כמו זקני הק' ה"צמח צדיק" זי"ע, שמסר את נפשו להשי"ת מעין יצחק עקידתא – כפי שהעידו עליו גדולי דורו באמרם שהוא בבחינת "הר המוריה" – רק הוא יכול להחדיר ניצוץ ואור חדש במחזור. וסיים אש"ל: חיל ורעדה אוחזים בנו, כשמתכוננים באיזו התלהבות דקדושה חיו יהודים של פעם, וכיצד בילו את ימי נעוריהם...

חושך שבטו...

עוד הזכיר את אימרתו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע עה"פ "ולא חשכת את בנך" (כב, טז): "חשכת" מלשון חושך, הישמר לבל תחשיך את נשמתם הטהורה של יוצאי חלציד. והוסיף אש"ל: "ולא" – בגימ' הבל, אפילו לא החשכת כמו ידיך את אור נשמתם, רק הכנסת אותם להתחנך במוסדות השקועים בהבלי העוה"ז,

בכך בלבד כבר החשכת אותם, כלשון בעל ספר "מסלת ישרים" (פרק ט"ו): "למען לא יביאו הבלי חבריהם להחביל גם הם כמותם". כי האדם נמשך בדעותיו אחרי אנשי מקומו, ובעצם ההתחברות אל אנשי ההבל, גם אם אינו חוטא בפועל ממש, סופו להיות כמותם.

ס'רייסט מיך די זיבעטע הויט, בכל עת שאני רואה יהודים שומרי תורה ומצוות המתפללים ג' פעמים ביום, ובכל זאת שולחים את בניהם להתחנך במקומות פסולים, וגורמים בכך רעה לעצמם ולאחרים. "זלא חשכת את בנך" רח"ת בגימ' טוב. כמה כואב לראות את בני האדם, שאינם דואגים להטעים את בנם מהטוב האמיתי. רק כשהאדם משקיע בחינוך בניו ודואג לכל יחשיך את נשמתם, או-אז זוכה ל"כי ברך אברכך", לברכה כפולה ומכופלת, כי אוכל פרי עמלו בעולם הזה כשרווה נחת מצאצאיו, והקרן קיימת לו לעולם הבא.

לימוד התורה

אחר תפילת מוסף, כשהלך אש"ל לביתו, שאל את אחד האברכים שאלה עיונית בנושאים שבהם עסוקים האברכים בספר "מנחת חינוך", כשהוא מוסיף: יש להתמסר ללימוד התורה בכל הכח והרצון, לקיים מה שנאמר "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי" (תהלים קיט, צז), כך שבכל הזדמנות שבה נפגשים אברכים זה עם זה, תהא שיחתם בדברי תורה ולא בדברים בטלים.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

שב"ק פר' חיי שרה

תפילה

בשולחן השני בליל שב"ק הזכיר אש"ל את האימרה מהספה"ק עה"פ "לא אוכל עד אם דברתי דברי, ויאמר דבר" (כד, לג): לבן האיץ באליעזר להתפלל במהירות. על-כך השיב לו אליעזר: "עבד אברהם אנכי!" ואצלו התחנכתי להתפלל במתינות. והוסיף אש"ל: "אברהם" בגימ' רמ"ח, "אנכי" רומז להקב"ה, כלומר "עבד אברהם אנכי", עובד אני את "אנכי" ה' אלקיך בכל רמ"ח אברי,

ואינני לְמוֹד להתפלל במהירות. והוסיף ואמר: כשעומדים להתפלל, דארף מען דאווענען מיט די ביינער כפשוטו ממש, כמו שאנו אומרים בתפילת נשמת "כל עצמותי תאמרנה", ולואי יזכה האדם להתפלל ולו עם "חלק" מעצמותיו, גם אז יהיה מצבו טוב. בשעת התפילה על האדם לדבק את עצמו בו ית"ש ולהיכנע מפניו, כמבואר באריכות בספר "חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש פ"ג חשבון ט').

דאגות שווא

עוד הזכיר את אימרתו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בספה"ק "אמרי חיים" עה"פ "ואברהם זקן בא בימים" (כד, א): דאגות האדם על עניני העוה"ז מקצרות את חייו. לא כן הדבוק בה', הוא אינו מרגיש צער מענינים גשמיים. והוא הנרמז בפסוק: "ואברהם זקן בא בימים – וה'", כלומר, מפני זה זכה לאריכות ימים, לפי שידע שח' הוא המנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ובכך גופא היה אברהם מברך בכל, עיי"ש. והוסיף אש"ל ואמר: האדם מטבעו דאגן הוא, גם ה"עובד ה'" דואג, אלא שדאגתו היא כיצד להתקרב אל ה'. דאגות אלו מסירות מהאדם את כל יתר הדאגות, כמאמר בעל "חובות הלבבות": דאגתי ממך הרחיקה ממני כל הדאגות". והעצה לזכות לכך היא: לימוד ספרי מוסר, המחדירים באדם אמונת אלקי עולם, וממילא בטלים ממנו דאגות העוה"ז.

אוצר החכמה

ימי הנעורים

עוד הזכיר אש"ל את אימרתו של ה"אמרי נועם" זי"ע עה"פ "ואברהם זקן בא בימים", שאברהם אבינו ע"ה שילב את ימי הנעורים עם ימי הזקנה; בימי הנעורים התגבר על תאוותיו, כאילו היה כבר זקן נעדר רתיחת הדמים, ובימי הזקנה עבד את ה' בהתלהבות נעורים וחמימות, עיי"ש. והוסיף אש"ל ואמר: זוכרני יהודים בדור הקודם שבערוב ימיהם התפללו בהתלהבות גדולה מזו של אברהם בן-זמננו. תשאלו, מהיכן הם שאבו את הכוחות הללו? – מתוך תוכם, מנשמתם שבערה בקרבם כאש בעצמותיהם, וזאת, משום שגם בשנות הנעורים התפללו באש תבערה. המושג "ככלות כחנו" לא היה קיים לדידם, כי הנשמה – אין גבול לכוחה, "וקוי ה' יחליפו כח" (ישעיה מ, לא), לא ידעו עייפות לעולם.

1234567

כל מעייני בך

בסיום עריכת השולחן, כשהלך אש"ל לביתו, התבטא: על האדם להרגיש חמימות ורגש לכל הפחות בשעת התפילה. אש"ל הלך כשהוא מפזם את הניגון, שאותו הוא רגיל לפזם בכל ליל שב"ק. אח"כ אמר: הכרתי יהודים מהדור הקודם שכששרו ניגון זה, שרויים היו בשמחה עילאית, וכל דאגותיהם נמוגו, הלכו להן. עשיה בלא מוח ולב, אינה עשיה כלל. לעומת זאת, ניצול הזמן לשירות ותשבחות בדביקות עם המוח והלב, טוב המה עשרות מונים מבלוי אותו זמן בשינה. אכן, אין זה קל כלל ועיקר להיות דבוק בה', יש להשקיע הרבה יגיעה כדי לזכות לכך. כשם שבגשמיות אי-אפשר להפעיל מכונית בלי דלק, כן הוא הדבר ברוחניות...

בהמשך הדברים הזכיר את דברי האור החיים הק' (פר' נצבים) עה"פ "כי הוא חייד" (דברים ל, כ), הכותב בלשונו הזהב: "כי מה לו לאדם חיים אם לא רצונו יתברך". ופיזם אש"ל לעצמו את הניגון "נפשנו חכתה לה'", כשהוא מעיר כי ניגון זה הלחינו כ"ק אדמו"ר זי"ע בצעירותו. והמשיך לפזם "כי בו ישמח לבנו", כשהוא מוסיף להעיר: אכן משם אפשר לשאוב שמחה, "ולדבקה בו" – הוא מקור השמחה!

מארי דחושבנא

בקידושא רבא הזכיר אש"ל את אימרתו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע עה"פ "ואבא היום אל העין" (כד, מב): על האדם להעמיד לנגד עיניו את יומו, להתכונן כיצד הוא מעביר את חייו. כשם שבענינים גשמיים – אם אין מנהלים חשבון הוצאות והכנסות, לא יהיה לעסק קיום, כך גם בענינים רוחניים. ברם, הבדל אחד יש ביניהם: בענינים גשמיים יכול האדם לשכור רואה חשבון שינהל בעבורו את החשבונות. לא כן בענינים רוחניים, שבהם על האדם לעשות בעצמו את חשבון נפשו, שכן לב יודע מרת נפשו, ורק הוא לבדו יודע את מצבו הרוחני. והוסיף אש"ל: "זאבוא היום אל העין" – ר"ת בגימ' טו"ב כמספר תורה במס' ק; על-ידי לימוד התורה בכלל, ולימוד ספרי יראה וחסידות בפרט, זוכה האדם להיות ממארי דחושבנא, כי בהעדר הלימוד, יעלה על דעתו כי אין לו פנאי לחשבון הנפש. ודעו נא! אם ראיתם בני אדם שאינם נוהגים כשורה, לרוב הסיבה היא כי אינם עושים חשבון הנפש!